

A nyelvművelés hírei

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvművelő Bizottságának üléseiről megjelent jegyzőkönyvekből látjuk, hogy a Bizottság munkájának milyen nagy gondot ad az egyes szakmai érdekeltségek nyelvének megmagyarosítása. Amióta Pintér Jenőnek „Magyar Iparosok Nyelvvédő Könyve” című kiadványában a női és férfi iparágak jó részére vonatkozó magyarító szójegyzékek megjelentek, az egyes szakmák, testületek és szervezetek versenyezve igyekeznek saját szakmai nyelvük megmagyarosítására. Érdekes ebből a szempontból a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara magatartása. Ez az előkelő intézmény már évekkel ezelőtt felhívta az Akadémia figyelmét arra, hogy mennyire szükséges és időszerű a kereskedelem és ipar nyelvének megtisztítása; most pedig az említett szótárak megjelenése alkalmával a Pintér Jenőhöz küldött üdvözlő levélben ismét hangsúlyozza, hogy a Kamara szakszerű közreműködésével jó szolgálatot tehet a nyelvtisztító mozgalomnak. Hasonló szellemben üdvözölték a nyelvvédő könyv megjelenését a többi (győri, soproni, debreceni) iparkamarák is.

A Nyelvművelő Bizottság egyik tagja, *Östör József*, tervezetet dolgozott ki a hivatalok és jogszabályalkotások nyelvének megtisztításáról.

A Pintér Jenő és Putnoky Imre szerkesztésében megjelenő „Magyarosan” nyelvművelő folyóirat „Észrevételek a Magyar Nyelvvédő Könyv második kiadásához” címmel a tanuló ifjúság számára pályázatot hirdetett. A pályázatra II pályamunka érkezett be. A pályátételt *Mihály Endre*, a budapesti református gimnázium VII. osztályos tanulója nyerte el, a másodikat pedig *Király István*, a sárospataki református gimnázium VIII. osztályos tanulója. Mellettük még dicséretben részesült három budapesti tanuló.

A Pintér Jenő és munkatársai szerkesztette Magyar Nyelvvédő Könyv harmadik kiadása átdolgozott és javított formában megjelent. E nyelvművelő könyv megjelenése sokat tett a nyelvművelés érdekében. A harmadik kiadással az eddig megjelent példányok száma elérte a 40 000-et.

A Nyelvművelő Bizottságba a múlt év folyamán beválasztották *Kodály Zoltánt*, a nagy magyar népdal-kutatót és zeneszerzőt is. Kodályt a magyar kiejtés érdekében kifejtett buzgólkodásáért választották meg a Bizottság tagjául. Az ő ösztönzésére rendezett a tavaly a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem magyar kiejtés-versenyt. Mikor Kodály a Nyelvművelő Bizottságban először megjelent, a neki szóló üdvözlésre válaszolva, felkérte az elnöklő Pintér Jenőt, hogy találjon módot, miként lehetne a középiskolai tanulmányi versenyek közé beilleszteni a magyar kiejtést is.

A Nyelvművelő Bizottság ez évi március 27-i ülésén az elnök bejelentette, hogy súlyos csapás érte a Bizottságot és a magyar nyelvművelés ügyét *Dengl János* meghívott tag elhalálozásával. Denglnek ezelőtt néhány évvel jelent meg egy nagy nyelvművelő munkája „*Magyar nyelvhelyesség és magyar stílus*” címen. E bőséges és az eddigi nyelvművelő irodalmat teljes egészében felölelő mű megírása óta állandó munkatársa volt a Bizottság folyóiratának. Halálával a nyelvművelés ügyének egyik legjobban felkészült, legodaadóbb harcosa tűnt el a nyelvművelők sorából.

Kristóf György a kolozsvári Thalia-színház idegenszerű tulajdonnév-használatával kapcsolatban levelet írt a Nyelvművelő Bizottság elnökéhez. A levélíró arra a sokszor szövegértés visszaélésre hívja fel a figyelmet, mely az idegen tulajdonnevek írása terén tapasztalható. A kérdés történeti és nyelvi oldalának megvilágítása után idézi a Nyelvművelő Bizottság elvi jelentőségű döntését: A külföldi (idegen) tulajdonneveket a hagyományos és gyakorlati tekintetben is célszerűbb magyar szokás szerint a keresztnév hátrahelyezésével kell írunk még akkor is, ha a keresztnévet, mint nálunk nem divót, nem fordíthatjuk le. Helyesen tehát így kell írunk: Thies Adolf, Gladstone Vilmos, Zweig István, Secchi Archangelo stb. *Kristóf* professzor e levelének jelentőségét a Bizottság elnöke azzal is kiemelte, hogy a márc. 27-i ülésen külön is tárgyalta és a Magyarosan ez évi második számában vezető cikként teljes egészében közölte.

SZABÓ T. ATTILA

A sportnyelv magyarsága.

Már szólottunk arról a hatásról, amelyet a „Nemzeti Sport“ fejt ki a magyar sportnyelv megtisztítása érdekében (Erdélyi Múzeum XLIV, 92—3). A „Nemzeti Sport“ egyik pályázója, az aradi *Kanyuk János* ezüstveretet (plakett) kapott a következő találó megállapításért: „Én az idegen kifejezések használatának okát nemcsak abban látom, hogy egyes fogalmak jelölésére nincs még a magyar nyelvnek megfelelő kifejezése, hanem abban is, hogy kényelmesebb vagyunk, nem szeretünk az évek óta belénk gyökeresedett mondatszerkezetektől eltérni, s olyankor is idegen szót, helytelen mondatszerkezetet használunk, amikor magyarosabb mondatfűzéssel teljesen szükségtelenné tehetjük az idegen kifejezéseket. Ha például a „faultot vét“ kifejezés helyett azt mondjuk, hogy X megütötte, meglökte, megrúgta, vagy elgáncsolta Y-t, elsősorban elkerültük az idegen „fault“ szót, azután pedig szabatosabban, félreérthetlenebbül ismertettük azt is, hogy milyen szabálytalanságot követett el X, tehát közlésünk is érthetőbb, áttekinthetőbb, szemléltetőbb lesz. A „passz“ helyett is többet mond az olvasó számára, ha arról értesül, hogy X a labdát Y elé fejelte, emelte, ejtette, pöccintette, toltta, tálalta, lőtte vagy vágta át. És így vagyunk úgyszólván valamennyi idegen kifejezéssel. El tudunk képzelni oldalakra terjedő versenytudósításokat, ahol egyetlen idegen kifejezést sem használunk, csupán csak el kell felejtenünk a külföldi sporttudósítások mintájára készült mondatszerkezeteket, le kell térnünk a sportbennfentesek nemzetközi nyelvének kitaposott ösvényéről s magyarosabb mondatokat kell összeállítanunk.“

Magának a „Nemzeti Sport“-nak múlt évi (kilencedik) pályázatára 312 pályamunka érkezett be; a pályázók 76 meglévő idegen sportkifejezésre 3411 új magyar szót ajánlottak. A pályázóknak csak mintegy harmada pesti olvasó, a többi vidéki, illetőleg külföldi. Meglepően nagy a visszaesett Felvidékről való pályázók száma. Romániából 5, Jugoszláviából 7, Németországból 5, Belgiumból 2, Franciaországból, Svédországból és Hollandiából 1—1 pályázat érkezett be. Érdekes a pályázókat foglalkozási ágak szerint csoportosítani. Azok közül, akik a pályázaton jelezték foglalkozásukat 12% tanító és tanár, 10% fő- és középiskolás, 9,5% tisztviselő, 4% hírlapíró, 2% mérnök, a többi kereskedő, iparos stb. A pályázóktól ajánlott szavak közül a következő hat szó nyerte meg a bírálók tetszését: